

Kraków, 19 grudnia 2023 r.

dr hab. Bogusława Bek-Gaik, prof. AGH
Wydział Zarządzania
Katedra Finansów i Rachunkowości
Akademia Górniczo- Hutnicza w Krakowie

Recenzja

**rozprawy doktorskiej mgr Dominika Skowrońskiego pod tytułem
„Pomiar autonomii organizacyjnej – weryfikacja modelu”
napisanej pod kierunkiem naukowym dr. hab. Tomasza Czapli,
prof. UŁ**

Podstawą formalną opracowania recenzji jest Pismo Przewodniczącej Komisji Uniwersytetu Łódzkiego ds. stopni naukowych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości Prof. dr hab. Ewy Walińskiej, z dnia 10 października 2023 r. informujące mnie o wyznaczeniu na recenzenta w/w rozprawy doktorskiej.

Celem niniejszej recenzji jest stwierdzenie, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w Ustawie z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Recenzja zawiera ocenę pracy w następujących aspektach: zasadności tematu, problematyki badawczej i założeń badawczych, oceny formalnej, merytorycznej oceny rozprawy i oceny ogólnej, stanowiącej konkluzję recenzji.

I. Ocena tematu, problematyki badawczej i założeń badawczych

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pana Magistra Dominika Skowrońskiego dotyczy zagadnienia autonomii organizacyjnej.

Autonomia organizacyjna wiąże się w szczególności z prawem do tworzenia własnych struktur organizacyjnych i organów zarządzających, zdolności decydowania o warunkach zatrudnienia i wysokości wynagradzania pracowników. W wyniku cyfryzacji i sztucznej inteligencji ludzie na rynku pracy dążą do autonomii w swoich organizacjach. Chcą mieć wolność w wyborze miejsca, czasu i sposobu pracy, a także możliwość wpływania na decyzje organizacyjne. Autonomia organizacyjna była badana w kontekście jednostek, zespołów i zewnętrznego otoczenia organizacyjnego, jednak istnieje luka w badaniach dotycząca autonomii organizacyjnej jako cechy środowiska pracy. Zatem podjęcie badań w tym obszarze, jak i opracowanie narzędzia do pomiaru autonomii organizacyjnej jest jak najbardziej zasadne.

Doktorant podjął zatem interesujący i ważny problem. Wybór tematu rozprawy należy uznać za trafny i właściwy, zarówno w wymiarze poznawczym, jak i aplikacyjnym – wyniki badań Doktoranta mogą stanowić cenne wskazówki dla dalszych badań naukowych, a także dla przedstawicieli praktyki gospodarczej. Tytuł rozprawy został sformułowany w sposób właściwy, jest aktualny i ważny dla rozwoju nauk o zarządzaniu, jak również istotny dla praktyki gospodarczej. Stwierdzam zgodność tytułu rozprawy z treścią poszczególnych części pracy.

We *Wstępie* Autor sformułował problem badawczy, cel nadrzędny pracy, cele główne i cele szczegółowe. Autor sformułował również pytania badawcze.

Autor uzasadnił wybór tematu wskazując lukę literaturową i lukę badawczą. Luka badawcza: „*autonomia organizacyjna, to zjawisko, które nie zostało wcześniej zdefiniowane, a co za tym idzie nie istnieją dostępne narzędzia pomiaru tego zjawiska.*” Brak definicji autonomii organizacyjnej Doktorant potraktował jako lukę literaturową. Z kolei brak narzędzia do pomiaru autonomii organizacyjnej wskazał jako lukę badawczą.

Uzasadnienie wyboru tematu zawarte we *Wstępie* uważam za kompletne. We *Wstępie* pracy Autor określił także cel nadrzędny rozprawy - którym jest „*opracowanie modelu autonomii organizacyjnej.*”, zaś jako problem badawczy - pomiar autonomii

organizacyjnej. Ponadto w rozprawie Autor zastosował układ trzech celów głównych, na które składały się cele szczegółowe. Pierwsze dwa cele główne mają charakter teoriopoznawczy, zaś trzeci empiryczny:

1. Zdefiniowanie pojęcia autonomii organizacyjnej (cel teoriopoznawczy)

- 1.1. Określenie parametrów organizacji jako środowiska pracy, które może się cechować autonomią
 - 1.2. Rozpoznanie specyfiki współczesnego otoczenia organizacji
 - 1.3. Rozpoznanie natury zjawiska autonomii organizacyjnej
2. Zbudowanie narzędzia pomiarowego autonomii organizacyjnej (cel teoriopoznawczy)
- 2.1. Zdefiniowanie zakresu pomiaru autonomii organizacyjnej
 - 2.2. Zdefiniowanie przekrojów autonomii organizacyjnej
3. Zweryfikowanie empiryczne narzędzia pomiaru autonomii organizacyjnej (cel empiryczny)
- 3.1. Rozpoznanie empirycznych wartości przekrojów autonomii organizacyjnej badanych organizacji
 - 3.2. Wizualizacja funkcjonowania autonomii organizacyjnej w badanych organizacjach
 - 3.3. Weryfikacja rzetelności skal pomiarowych

W związku z celami głównymi o charakterze teoriopoznawczym przyjęto pytania badawcze, które składają się z pytań głównych i szczegółowych. Dla pierwszego celu, jakim było: *Zdefiniowanie pojęcia autonomii organizacyjnej*, przyjęto następujące pytania badawcze:

A. Jaka jest definicja autonomii organizacyjnej?

- A1. Jakie są kluczowe elementy organizacji?
- A2. Jakie są obszary projektowania organizacji?
- A3. Jakie są kluczowe zjawiska kształtujące otoczenie organizacji?
- A4. Jakie są wymiary autonomii organizacyjnej?

Dla drugiego celu, jakim było: *Zbudowanie narzędzia pomiarowego autonomii organizacyjnej*, przyjęto następujące pytania badawcze:

B. Jak mierzyć zjawisko autonomii organizacyjnej?

- B1. Jakie są objawy autonomii organizacyjnej?
- B2. Jak mierzyć objawy autonomii organizacyjnej?
- B3. Jaki jest zakres występowania przekrojów autonomii organizacyjnej?

B4. W jaki sposób obliczyć wartość dla poszczególnych przekrojów autonomii organizacyjnej?

Uważam, że cele rozprawy są poprawnie sformułowane, zawierają elementy nowości i zostały sformułowane właściwie. Cele szczegółowe są spójne z celami głównymi rozprawy i wszystkie korespondują z postawionym problemem badawczym. Odzwierciedlają także wyraźnie akcentowane w dysertacji nastawienie praktyczne. Ponadto są bezpośrednio powiązane z poszczególnymi rozdziałami rozprawy.

Podsumowując stwierdzam, że postawiony problem badawczy i przyjęte w rozprawie cele pozwalają zidentyfikować zadania badawcze, które składają się na rozwiązanie podjętego problemu oraz wyrażają obszar i zakres studiów literaturowych i badań empirycznych. Obszar tematyczny rozprawy należy uznać za aktualny, a postawiony w niej problem badawczy za istotny dla teorii i praktyki zarządzania.

II. Ocena formalna rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska zawiera 279 stron, w tym: wstęp (s. 4-6), pięć rozdziałów (s. 7-236), zakończenie (s. 237-239), spis rysunków (s. 240-245), spis wzorów (s. 246), bibliografia (s. 247-258) i załączniki (s. 259-279).

Treść recenzowanej rozprawy odpowiada jej tytułowi, koncentruje się na głównych elementach poruszanego w niej obszaru tematycznego. Ogólna struktura rozprawy nie budzi zastrzeżeń.

Autor przyjął strukturę rozprawy, składającą się z części teoretycznej i empirycznej. Należy podkreślić, że struktura rozprawy jest przemyślana, logiczna i spójna z punktu widzenia kolejności wynikania poruszanych i rozwiązywanych problemów. Struktura rozprawy odzwierciedla jej nadrzędny cel, który Autor określił we *Wstępie* rozprawy. Konstrukcja rozprawy jest przejrzysta i tworzy zwartą całość. Praca napisana jest poprawnym językiem. Prezentację treści dysertacji uzupełniono wykresami i rysunkami, co znacznie ułatwia percepcję tekstu.

Podsumowując, pod względem formalnym praca jest przygotowana starannie, została napisana w sposób poprawny językowo i stylistycznie. Doktorant w prowadzonych rozważaniach realizuje konsekwentnie Swoje zamierzenia badawcze.

III. Ocena merytoryczna

Strona merytoryczna recenzowanej rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Autor przeprowadził wnikliwe studia literaturowe i obszerne badania własne.

Rozprawa ma charakter teoretyczno – empiryczny i cechuje się logiczną, przejrzystą konstrukcją. Pierwsze cztery rozdziały rozprawy bazują na literaturze przedmiotu. Rozdział piąty stanowi część empiryczną pracy, w której znajdują się wyniki badań własnych Autora.

Temat rozprawy jest aktualny i ważny dla praktyki gospodarczej i rozwoju nauk o zarządzaniu i jakości. Należy podkreślić, że pomimo badań nad autonomią organizacji nadal pojawiają się dylematy i problemy, a zatem podjęcie badań w tym obszarze jest jak najbardziej zasadne. Autor rozprawy zastosował również poprawne metody badań.

Rozważania zawarte w rozprawie prowadzone były w oparciu o analizę krytyczną literatury. W gronie wykorzystanych źródeł (polskich i angielskich) znalazły się publikacje spójne, artykuły oraz źródła internetowe.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „*Współczesne rozumienie organizacji.*” Doktorant omówił ogólne zagadnienia związane ze współczesnym rozumieniem organizacji. Następnie zaprezentował podejście systemowe jako perspektywę badawczą, która została przyjęta w pracy. Z perspektywy tej wywodzi się nurt, w którym prowadzone są badania, czyli projektowanie organizacji. Podsumowując, rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający, a treści w nim zawarte mają charakter porządkujący, są przedstawione z wykorzystaniem właściwej literatury przedmiotu. Oceniając treści zawarte w pierwszym rozdziale należy uznać, że są one potrzebne i wartościowe, a przede wszystkim stanowią fundament dalszych rozważań.

Rozważania zawarte w rozdziale drugim zatytułowanym „*Wyzwania otoczenia organizacji*” koncentrują się na wyzwaniach stojących przed współczesną organizacją. Autor omówił wpływ cyfryzacji i sztucznej inteligencji na działalność organizacji.

W trzecim rozdziale rozprawy scharakteryzowano zjawisko autonomii organizacyjnej – wymiary autonomii, przeznaczenie, interakcje i kreacje. Doktorant kolejno omówił zjawisko autonomii organizacyjnej, opisał potrzeby autonomii organizacyjnej, a także zaprezentował

definicję autonomii organizacyjnej Przedstawione rozważania stanowią istotną część rozprawy doktorskiej,

Zaletą tej części pracy jest analiza literaturowa.–Należy także podkreślić wieloaspektowość prowadzonych w niej wywodów i swobodę poruszania się Doktoranta w tej materii.

W rozdziale czwartym pt. *"Model autonomii organizacyjnej"* Autor przedstawił model autonomii organizacyjnej, który stanowi podstawę do interpretacji autonomii organizacyjnej. Problemy omówione są wnikliwie z wykorzystaniem bogatej literatury przedmiotu. Poruszane w tym rozdziale kwestie uważam za jak najbardziej uzasadnione z punktu widzenia tematyki pracy.

Podsumowując, treści powyższych rozdziałów rozprawy - stanowiące fundament teoretyczny rozprawy – pokazują bardzo dobre przygotowanie Doktoranta do prowadzenia badań naukowych.. Doktorant dokonuje krytycznej analizy - przytacza szeroki dorobek literaturowy na temat zjawiska autonomii organizacji oraz badania empiryczne w tym obszarze, formułuje własne wnioski, spostrzeżenia i komentarze .

W rozdziale piątym rozprawy zatytułowanym *„Wyniki badań”* Autor przedstawił wyniki badań własnych. W pierwszej kolejności zaprezentował cele, problem i pytania badawcze, a w dalszej kolejności omówił szczegółowo postępowanie badawcze, zaprezentował wyniki badań w odniesieniu do badanej populacji, a także porównanie wyników badanych organizacji. Przeprowadzone badania potwierdzają doskonałą znajomość tematu przez Autora i dobry warsztat badawczy. Rozdział ten uznaję za bardzo wartościowy i podnoszący stan wiedzy na temat autonomii organizacyjnej. Doktorant wykazał się umiejętnością analizy i wnioskowania, a sformułowane przez Niego wnioski mają duży walor poznawczy. Zastosowane metody badawcze są właściwie dobrane z punktu widzenia celów pracy. Oceniając całościowo podejście badawcze Doktoranta należy podkreślić, że jest ono oryginalne i przemyślane.

Pracę podsumowuje *Zakończenie*, w którym Autor dokonał syntezy treści pracy oraz podsumował osiągnięte rezultaty postępowania badawczego. Podkreślił, że model, jakim jest diament autonomii organizacyjnej, może zostać wykorzystany jako narzędzie diagnostyczne, które pozwala określić, na ile środowisko pracy w danej organizacji jest przystosowane do wyzwań, którymi są cyfryzacja i sztuczna inteligencja.

Oceniając treści zawarte w rozprawie stwierdzam, że Doktorant:

- w swoich studiach literaturowych uwzględnił kluczowe pozycje dotychczasowego dorobku w obszarze tematycznym, którego dotyczy rozprawa;

- wykazał się gruntowną wiedzą teoretyczną i praktyczną, znajomością faktów dotyczących autonomii organizacyjnej ;

- udowodnił, iż potrafi samodzielnie prowadzić badania naukowe i formułować wnioski na podstawie uzyskanych wyników.

- zaproponował autorską propozycję modelu pomiaru autonomii organizacyjnej.

Niezwykle cennymi elementami pracy – w mojej opinii – są w szczególności: wnikliwy przegląd badań literaturowych oraz autorski model pomiaru autonomii organizacyjnej.

Doktorant wykorzystał w pracy prawidłowo dobrany zestaw pozycji literaturowych - 166 pozycji (artykuły, monografie itp.), w tym pozycje anglojęzyczne.

Podsumowując Doktorant wykazał się bardzo dobrą umiejętnością analizy i wnioskowania, co świadczy o Jego dojrzałym podejściu do ważnego elementu procesu badawczego, jakim są dogłębne studia literaturowe. Zastosowane metody i narzędzia badawcze są właściwe z punktu widzenia prowadzonych przez Doktoranta analiz. Badania literaturowe i empiryczne zostały dobrze przygotowane, przeprowadzone i zaprezentowane w dysertacji. Postrzegam je jako przemyślane, interesujące poznawczo, problemowe i przydatne w procesach wnioskowania i stworzenia własnych propozycji modelu pomiaru autonomii organizacyjnej. Cele dysertacji zostały osiągnięte.

Podsumowując ocenę merytoryczną pracy stwierdzam, że Doktorant posiada szeroką wiedzę i dobre przygotowanie do prowadzenia badań empirycznych. Rozprawa jest ważnym opracowaniem podejmującym problematykę autonomii organizacyjnej. Problematyka podjęta w rozprawie znajduje swoje uzasadnienie zarówno w warstwie naukowej, jak i praktycznej. Tytuł, cel główny, cele szczegółowe są poprawne i adekwatne do rozwiązania przyjętego problemu badawczego.

IV. Ocena ogólna

Opiniowaną rozprawę doktorską oceniam bardzo wysoko. Doktorant podejmuje ważny temat badawczy oraz wykazuje się doskonałą orientacją w przedmiocie badań, a także dużym stopniem samodzielności naukowej i badawczej. Recenzowana rozprawa stanowi wartościowe poznawczo dzieło naukowe i posiada walory poznawcze i aplikacyjne. Posiada także wymiar oryginalności wynikający zarówno z podjętego tematu, jak również własnego, autorskiego sposobu rozwiązania postawionych problemów. Podjęty problem badawczy recenzowanej rozprawy jest znaczący dla rozwoju nauk o zarządzaniu i jakości. Na

pozytywną ocenę pracy wpływa również znaczenie praktyczne badań i możliwość ich wykorzystania w praktyce gospodarczej.

Doktorant w recenzowanej rozprawie wykazał się wiedzą z dyscypliny Nauki o zarządzaniu i jakości, dobrym przygotowaniem warsztatowym oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wysoko oceniam w szczególności:

- * ważność i aktualność podjętej w pracy tematyki,
- * wnikliwe studia literaturowe dotyczące analizowanego problemu,
- * rzetelny i niezwykle obszerny przegląd modeli autonomii organizacyjnej ,
- * badania empiryczne – trafność wnioskowania i umiejętność przejrzystej prezentacji wyników,
- * zaproponowanie Autorskiej propozycji modelu pomiaru autonomii organizacyjnej,
- * walory aplikacyjne proponowanych przez Autora rozwiązań dla praktyki gospodarczej (weryfikacja modelu).

Podsumowując stwierdzam, że opiniowana praca pod tytułem mgr Dominika Skowrońskiego nt. „*Pomiar autonomii organizacyjnej -weryfikacja modelu*”, napisana pod kierunkiem dr hab. Tomasza Czapli, prof. UŁ, stanowi oryginalne i wartościowe dzieło naukowe.

Rozprawa spełnia wymagania określone w **Ustawie z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki** i może stanowić podstawę do nadania stopnia naukowego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości .

W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie oraz dopuszczenie recenzowanej rozprawy mgr. Dominika Skowrońskiego do publicznej obrony celem ubiegania się o stopień doktora nauk społecznych, w dyscyplinie Nauki o Zarządzaniu i Jakości .

Biorąc pod uwagę wysoki poziom merytoryczny rozprawy oraz ważność poruszanej problematyki wnioskuję o jej wyróżnienie.

